

Fábián Zoltán halálára

Születtünk, élünk, meghalunk.

Nincs nyelv, amely akár százféleképpen ne tudná megfogalmazni ezt az élet-halál filozófiát, azt, hogy aki megszületett, annak végül meg kell halnia s ebbe — mert a törvény könyörtelen — bele kell nyugodni. De abba a halálba, amely Fábián Zoltán életét berekesztette, szétromcsolta, nem lehet belenyugodni. Rohant egy gépkocsi, a volán mögött ittas a vezető s Zoli törékeny teste (mily pontos most ez a jelző) összetörtetett. Úgy látszik, van késleltetett fájdalom, mert amikor a rádió a hírt bemondta, egy-két percig mintha meg sem értettem volna, miről beszél, csak később ocsúdtam fel, majd roskadtam magamba: a mi drága barátunk az áldozat.

A halálhír után sorra-rendre íródtak a nekrológok s mindegyik sorra próbálta venni, mit vesztett általa nemcsak a magyar irodalom életfolyamata, hanem irodalmi életünk, közéletünk. Mi, történetesen vidéken élő írók, alkotóműhelyek közelebről érintve, pontosabban értjük s érezzük, ki volt nekünk Fábián Zoltán. Nem mintha kisajátítani akarnánk, hiszen mindnyájunké volt ő, de aki Fábián Zoltánnak, mint az írószövetség titkárának sokéves munkálkodását ismerte, tudja, mit akarok mondani. Már-már megható volt látni, tapasztalni azt a buzgalmat, de ennél is többet: szenvedélyt, ami ügyeink gondozásában, olykor védelmében hevítette. Nem is egyszer azzal toppant be Szegedre: most épp Debrecenből jövök. Baráti otthonokban kapott szállást, hogy majd dolga végeztével tovább menjen, mintegy követként, mindig munkában, mindig jó ügyekért. Magunk között „egyszemélyes intézménynek” neveztük, mondtuk is neki, Zoli, ne törd annyira magad, pihened is kéne. Tudom, tudom — felelte —, de ezt még (s mondta, mit, hol) el kell intézni. S elintézte, fő dolgától, az írástól lopva el másokért, drága idejét. Mikor pihent? Nem is egyszer késő éjszaka ért vissza Budapestre, hogy már nem tudott leányfalui otthonába, családjához, feleségéhez, Marikához tovább utazni, olyankor a költő-igazgató figyelmességéből az Astóriában dőlt le aludni s másnap reggel folytatta ott, ahol abba hagyta. Ha az írószövetség székházában kerestük fel, a folyton megcsörrenő telefon miatt alig tudtunk beszélgetni, rendszerint vidékről keresték könyvtárosok, művelődési otthonok vezetői, s Zoli fáradhatatlanul szervezett, intézkedett: nem tudom, mi lesz nélküle azzal a mozgalommal, amely az Olvasó Néperért nevet viseli. A Hazafias Népfront elnökségében is ezt az ügyet képviselte, ez volt a nagy cél, az álom, az elérhetőnek vélt, amiért küzdeni érdemes: olvasóvá nevelni a népet, melyet olyannyira szeretett.

Hogy ebbe a valóban törékeny testbe hogyan fért akkora lélek, lobogás, ezen csak most tudunk igazán elgondolkozni. De nemcsak a szenvedély, hanem a szelíd kedvesség, a férfias szerénység — aligha volt nálánál szeretettebb alakja irodalmi életünknek. Nem hiszem, hogy valaki úgy érezhette: görbe szemmel néz rá Zoli, mert bár mindenkiről volt véleménye s mindenkiről tudta, mit ér, meg tudta őrizni elfogulatlanságát, a közös nagy ügy érdekelte, semmi más. Azt hiszem, őrá pontosan illik a népi mondás: rossz szemmel őrá sem volt szabad nézni.

Az utóbbi években baráti ösztökélésre úgy döntött, most már az íráshoz fordul, hisz ez az író igazi lételeme. A legutóbbi közgyűlés óta már nem vállalta a titkárkodást. Biztattuk, mert tudtuk, nagyszerű írások kerülnek majd ki a keze alól, hiszen már bizonyított remek novelláival, írói képzelete pedig szinte korlátlan. A könyvesbolti vásárló a Q. G. & F. Lyn—A. F. Bian szerzőpáros által jegyzett tudományos-fantasztikus könyvekről talán nem is tudta, hogy az egyik szerző Kulin György csillagász, a másik meg Fábián Zoltán, az ő nevüket rejti a játékos találmány.

Hányszoros tehát a tragédia? Mindnyájunk számára sokszoros, családja számára felmérhetetlen. Hiszen éppen most, amikor az igazi alkotó élet nyugalmas évei következtek volna, akkor zúdult vadul Szentendre főutcáján az a gépkocsi, a volán mögött ittas gépkocsivezető... Azt a vezetőt a bíróság elítéli, börtönbe zárhatja, jogosítványát elveszik, de Fábrián Zoltán életét már semmiféle ítélet vissza nem adhatja. Ez az, amibe, bár a törvény könnyörtelen, belenyugodni nem tudunk.

MOCSÁR GÁBOR

ALFONS MUCHA RAJZA